

— Ngày Bửu-Tịch / Cõi của các loại chúng sanh, tức là cõi của Phật, của Bồ-lai. Vì sao? Vì bậc Bồ-lai hay tùy theo chỗ giáo hóa tại cả chúng sanh mà chúng lấy cõi Phật. Tuy theo căn-cơ trình-độ của tất cả chúng sanh, mới ra các phương tiện để dẫn-đắt chúng-sanh nhập vào trí-huệ Phật, ấy là chúng lấy cõi Phật. Tuy theo căn-cơ trình-độ của chúng sanh, mà dùng các phương-tiện-đương-khai thị nhập vào căn-tri Bồ-Tại, đó là chúng lấy cõi Phật.

Vì sao? Sở-đĩ Bồ-lai chúng được cõi thanh-tĩnh, là vì lợi ích cho chúng-sanh vậy. Trì-dụ như một người kia muốn kiến-tri-ức ngôi nhà, cần phải có miếng đất trống và nền móng vững vàng. Trong khi ấy, khởi công mới không có vật gì làm chướng ngại, nhưng cũng chẳng phải kiến-trúc chỗ không không mà được. Bực Bồ-lai cũng thế, vì muốn thành-tru cho chúng-sanh mà nguyện chúng cõi Phật, muốn chúng cõi Phật chúng phải tìm-đến chốn xa xăm thanh vắng hay là chỗ không không (chỗ hư vô tịch-diệt) mà thành công được.

Ngày Bửu-Tịch / Ông phải biết rằng lòng hằng là Tịnh-độ của Bồ-lai. Bởi vậy cho nên khi Bồ-lai thành Phật, những chúng-sanh nào có lòng thẳng, đều sanh về cõi ấy.

Ngày Bửu-Tịch / Lòng sâu dày là Tịnh-độ của Bồ-lai. Bởi vậy cho nên khi Bồ-lai thành Phật, thì những chúng-sanh nào dĩ căn-tri Đại-thừa đều sanh về cõi ấy. Nhân-đến tâm bồ-đề là Tịnh-độ của Bồ-lai; bố-thi, trí-giới, nhân-nhục, tinh-lần, thiện-dinh, trí-huệ là Tịnh-độ của Bồ-lai. Trí vô lượng tâm là Tịnh-độ của Bồ-lai. Trí nhiếp pháp là Tịnh-độ của Bồ-lai. Phương-tiện là Tịnh-độ của Bồ-lai. Ba mươi sáu pháp môn là Tịnh-độ của Bồ-lai. Lòng hồi hướng là Tịnh-độ của Bồ-lai. Mười điều lành là Tịnh-độ của Bồ-lai.

Ngày Bửu-Tịch / Như thế thì ông biết rằng, Bồ-lai theo lòng thẳng mà khởi hạnh, theo chỗ khởi hạnh mà được tâm sâu dày, theo cái lòng sâu dày mới đến pháp được ý thức. Theo ý thức đã điều phục mới ý theo lời nói mà tu-hành, mà hồi-hướng, tùy chỗ hồi hướng mà bày ra các phương-tiện. Theo các phương-tiện mới thành-tru đặng chúng-sanh, theo chỗ thành-tru của chúng-sanh, tức là cõi Phật thanh-tĩnh, theo cõi Phật thanh-tĩnh, thì nói pháp thanh-tĩnh, theo chỗ nói pháp thanh-tĩnh thì trí huệ thanh-tĩnh. Theo trí huệ thanh-tĩnh thì tâm cũng tinh, tùy theo cái tâm tinh thì lời cả công-đức đều được thanh-tĩnh.

Bởi vậy cho nên, Bửu-Tịch này / Bồ-lai muốn được cõi Tịnh-độ, thì phát tinh-cỏi tâm của mình, theo chỗ tinh-lâm ấy, tức là cõi Tịnh-độ của Phật vậy.

238. V. Theo lời nói trên đây, có nhiều chỗ tôi không hiểu. Trước hết tôi muốn biết vô đầu Phật nói: Cõi của các loại chúng sanh, tức là cõi của chư Phật, của chư Bồ-lai... cho đến chỗ mà Phật thì dụ cõi nhà cần phải có đất trống mới khởi sự chúng-người, nhưng cũng chẳng phải cõi chỗ không mà được. Mấy lời trên đây là ý nghĩa gì, nhờ ông giải thích?

Đ. Mấy lời nói ấy có hai ý nghĩa: ý nghĩa thứ nhất thuộc về sự tương-đồng của chúng-sanh đang ở đây, là cõi Phạm-Thành đồng-cư Tịnh-độ. Cõi này bốn bậc thành như Phật, Bồ-tát, Duyên-giác, Thinh-văn ở chung lộn với chúng-sanh để tu hành và giáo-hóa. Ai thấp thì tu thêm, ai cao thì đứng ra giáo-hóa chúng-sanh, bởi vậy mới nói: Cõi của chúng-sanh, tức là cõi của chư Phật, chư Bồ-lai. Vì vậy mới gọi là cõi Phạm-Thành đồng-cư Tịnh-độ.

Ý nghĩa thứ nhì là nói về lý tánh, tức là nói về duy-tâm Tịnh-độ. Muốn thực hiện theo duy-tâm Tịnh-độ, nghĩa là muốn thực hiện cõi Tây-phương tại lòng mình, thì nên biết rằng: lòng mê muội là chúng-sanh, lòng giác-hơn là chúng-sanh, lòng ích kỷ hại hơn là chúng-sanh v.v... Chúng ta có vô số chúng-sanh trong lòng, những chúng-sanh ấy ở chung với Phật, với Bồ-tát, tức là giác-tánh của mình (1). Hiểu như thế, thì chúng ta phải dùng các phương-tiện-đương-tu tập, đặng trừ-đứt những chúng-sanh ấy nhập vào trí-huệ Phật, gọi là chúng lấy cõi Phật. Cái lý này cũng như người tu về Thiên-Tông, dùng tánh Phật độ tánh chúng-sanh vậy.

Thập-hơn Phật là bậc Bồ-tát, cũng chúng lấy duy-tâm Tịnh-độ, vì lẽ ấy câu kệ đó nói: Tùy theo căn-cơ trình-độ của chúng-sanh lòng mình, mà dùng các phương-tiện-đương-khai thị, nhập vào căn-tri Bồ-lai; đó cũng gọi là chúng lấy cõi Phật.

Muốn chúng lấy cõi Phật theo lời nói trên đây, Phật bèn đưa ra một cái vi-dụ hết sức thiết-thực và nhiệm-mầu mà ít có người hiểu chỗ dụng-ý của Phật: Nếu muốn chúng lấy cõi Phật, tức là cõi Tịnh-độ duy-tâm, thì phải dẹp tất cả chúng-sanh nơi lòng mình cho trống, (đắt là tâm, đất trống là tâm chân-không) thì mới có thể cất nhà, mới có thể rước Phật về làm chủ nhà-ấy-được.

Tại sao phải dẹp tất cả chúng-sanh nơi lòng mình, mới vào nhà Như-lai được? (tức là rước Phật về làm chủ nhà). Bởi vì nếu để y nguyên chúng-sanh nơi lòng mình, thì chúng-sanh làm trở ngại, làm sao cất nhà mới và rước Phật về làm chủ. Vì lẽ ấy, Phật mới thí-dụ phải cất nhà chỗ trống.

(1) Đa số chúng-lữ-mê-lâm (tức là đa số chúng-sanh) chung-luận với Phật, (chơn-tâm) làm ra thức-a-lại-da.